

EVROPSKÁ UNIE A POLITIKA ROZŠÍŘENÍ

(Vztah k Turecku a zemím západního Balkánu)

HLAVNÍ BODY AGENDY SZBP EU

(Aktivity v oblasti Společné zahraniční a bezpečnostní politiky
a vnějších vztahů EU)

DOKUMENTY SZBP EU

(Výběr dokumentů z databáze Rady EU)

Karel Hlaváček

Parlament České republiky
Kancelář Poslanecké sněmovny
Parlamentní institut

OBSAH

OBSAH	2
EVROPSKÁ UNIE A POLITIKA ROZŠÍŘENÍ	3
ZHODNOCENÍ ROKU 2008 V RADĚ	3
ČERNÁ HORA	3
CHORVATSKO	4
TURECKO	4
HLAVNÍ BODY AGENDY SZBP EU	5
EBOP NA EVROPSKÉ RADĚ	5
AKTUALIZACE EVROPSKÉ BEZPEČNOSTNÍ STRATEGIE	7
ZPRÁVA PŘEDSEDNICTVÍ O EBOP	9
MISE EBOP PRO SOMÁLSKO	11
ZIMBABWE	12
SITUACE V GAZE	13
DODÁVKY RUSKÉHO PLYNU	15
DOKUMENTY SZBP EU	17

Kontakt:

Karel Hlaváček, tel. 2237, email: hlavacekk@psp.cz

Štěpán Pecháček, tel. 2226, email: pechacek@psp.cz

EVROPSKÁ UNIE A POLITIKA ROZŠÍŘENÍ

(Vztah k Turecku a zemím západního Balkánu)

ZHODNOCENÍ ROKU 2008 V RADĚ

Pozadí

Dne 5. listopadu 2008 uveřejnila Komise dokument Strategie rozšíření 2008-2009¹ a zprávy o pokroku jednotlivých kandidátských a potenciálních kandidátských zemí. V nich jednak zhodnotila průběh procesu rozšíření za rok 2008 a jednak vymezila další strategické snahy EU v této oblasti.²

Aktuálně

Dne 8. a 9. prosince 2008 byly tyto dokumenty Komise projednány v Radě. Rada v závěrech³ uvádí, že „sdílí analýzu a hodnocení Komise“. Zbývající potenciální kandidáti na vstup do EU by měli v příštím roce získat kandidátský status. Základní podmínkou pro podání přihlášky je implementace stabilizačních a asociačních dohod. Budou pokračovat rozhovory o liberalizaci vízové povinnosti s Bývalou jugoslávskou republikou Makedonie, Bosnou a Hercegovinou, Černou Horou a Srbskem. Hodnocení jednotlivých zemí vychází z hodnocení Komise.

Co se týká strategie rozšíření, Rada se domnívá, že EU se podařilo podniknout kroky ke zdokonalení procesu, zejména díky soustředění se na problémy právního státu a dobrého vládnutí (správní a soudní reformy, boj proti korupci a organizovanému zločinu). Chce proto pokračovat tímto směrem i nadále.

ČERNÁ HORA

Pozadí

Černá Hora má v současnosti v procesu rozšíření status potenciálního kandidáta (společně s Bosnou a Hercegovinou, Srbskem, Albánií a Kosovem podle rezoluce 1244 RB OSN). V dokumentu Komise Strategie rozšíření 2008-2009⁴ je jako jeden z cílů jmenováno udělení kandidátského statusu⁵ těmto zemím v závislosti na jejich pokroku v přijímání *acquis communautaire*. Černá Hora by podle dokumentu měla vylepšit především administrativní a donucovací kapacity, posílit vládu zákona a zintenzivnit soudní reformu.

¹ Strategie rozšíření 2008-2009 k dispozici [ZDE](#).

² Bližší informace viz Přehled SZBP říjen 2008.

³ Závěry Rady k dispozici [ZDE](#) a [ZDE](#).

⁴ Dokument k dispozici [ZDE](#).

⁵ Kandidátský status uděluje Rada na základě podané přihlášky s přihlédnutím ke stanovisku Komise.

Kontakt:

Karel Hlaváček, tel. 2237, email: hlavacekk@psp.cz

Štěpán Pecháček, tel. 2226, email: pechacek@psp.cz

Aktuálně

Dne 15. prosince 2008 Černá Hora oficiálně předala předsedovi Evropské rady Nicolasu Sarkozymu přihlášku k členství v EU. Tento krok byl vřele přivítán komisařem pro rozšíření Ollim Rehnem, který ho označil za „historický mezník (pro Černou Horu) v přibližování se společným evropským hodnotám a základům“. Rehn ve svém projevu také naznačil, jaké bude stanovisko Komise k přihlášce, když prohlásil, že pokrok Černé Hory při implementaci prozatímní dohody je „nesporný“ a ocenil její konstruktivní a stabilizující roli v regionu.⁶

CHORVATSKO

Pozadí

Chorvatsko doufá, že se mu podaří uzavřít přístupové rozhovory již v tomto roce (2009). V dosažení tohoto výsledku doufá i české předsednictví. Chorvatsko však má v přístupovém procesu dlouhodobé problémy kvůli svým územním sporům se Slovinskem. To se naposledy projevilo na mezivládní konferenci v říjnu 2008, kdy Slovinsko zablokovalo otevření čtyř kapitol unijního *acquis communautaire*.⁷

Aktuálně

Na mezivládní přístupové konferenci, která se konala dne 19. prosince 2008, plánovalo Chorvatsko otevření a předběžné uzavření zhruba patnácti kapitol. Nakonec však došlo pouze k otevření jedné kapitoly a k předběžnému uzavření tří kapitol. Chorvatský premiér tento krok označil za „bezprecedentní v historii evropských přístupových rozhovorů vůbec“. Představitelé EU tyto problémy prohlašují za bilaterální, nicméně jejich pokračování může vést k ohrožení stanovených termínů pro ukončení rozhovorů s Chorvatskem.⁸

TURECKO

Pozadí

Přístupový proces Turecka probíhá v porovnání s ostatními kandidátskými zeměmi pomalu a v nedávné době prošel několika krizemi.⁹ To vedlo představitele EU v průběhu roku 2008 ke znepokojeným reakcím. Ke konci roku 2008 se však proces opět začal pohybovat kupředu.

Aktuálně

Dne 19. prosince 2008 EU souhlasila s otevřením dalších dvou kapitol unijního *acquis communautaire* (volný pohyb kapitálu, informační společnost a média). V současnosti již

⁶ Projev Olliho Rehna k dispozici [ZDE](#).

⁷ Bližší informace viz Přehled SZBP říjen 2008.

⁸ Viz Euobserver.com, 18. 12. 2008, Europolitics 3663, 22. 12. 2008.

⁹ Viz Přehled SZBP srpen 2008.

tedy Turecko otevřelo deset z celkových 35 kapitol. Komisař pro rozšíření Olli Rehn pokrok komentoval s tím, že po dvou obtížných letech se situace zlepšuje. Otevření dalších kapitol však podmiňuje dalšími reformami, především implementací Ankarského protokolu (celní unie). Pokud se to nepodaří, nebude během českého předsednictví pravděpodobně otevřena žádná další kapitola.¹⁰

HLAVNÍ BODY AGENDY SZBP EU

(Aktivity v oblasti Společné zahraniční a bezpečnostní politiky
a vnějších vztahů EU)

EBOP NA EVROPSKÉ RADĚ

Popis problematiky

Na zasedání Evropské Rady dne 11. a 12. prosince 2008 se kromě Lisabonské smlouvy, problematiky klimatických změn a finanční krize projednalo mnoho zásadních novinek v oblasti Evropské bezpečnostní a obranné politiky (EBOP). Došlo k aktualizaci Evropské bezpečnostní strategie (EBS - viz zvláštní kapitola) a byly schváleny dokumenty Prohlášení o posílení kapacit¹¹ a Prohlášení o posílení mezinárodní bezpečnosti^{12,13}. Evropská rada rovněž podpořila nové projekty v oblasti EBOP, které byly již projednány dne 10. listopadu 2008 na zasedání Rady.

Kvantita i závažnost nových opatření ukazuje na silnou francouzskou iniciativu v tomto směru. Předseda Evropské rady Nicolas Sarkozy nová opatření označil za „obrovský pokrok“.¹⁴

Prohlášení o posílení mezinárodní bezpečnosti

Prohlášení rozpracovává cíle, které byly stanoveny ve Zprávě o implementaci EBS, se zvláštním důrazem na boj proti terorismu, obchod s drogami, šíření zbraní hromadného ničení a odzbrojení. V souvislosti s prioritami pro EBS je však nápadná absence rozpracování nových priorit (energetická bezpečnost, změna klimatu).

- V oblasti **boje proti terorismu** se EU zaměří např. na využívání internetu teroristickými sítěmi. Za tímto účelem chce vytvořit Evropskou pohotovostní platformu (European alert platform).

¹⁰ Více informací viz Europolitics 3663, 22. 12. 2008.

¹¹ Dokument k dispozici [ZDE](#).

¹² Dokument k dispozici [ZDE](#).

¹³ Oba tyto dokumenty přijala Evropská rada na tomto zasedání ve svém Prohlášení Evropské rady o zdokonalení EBOP. To je uvedeno jako příloha č. 2 v závěrech: ke stažení [ZDE](#).

¹⁴ Více informací viz Euobserver.com, 12. 12. 2008

- Co se týká **šíření zbraní hromadného ničení**, EU se chce zaměřit na hrozbu Íránu a rovněž pokračovat v budování mezinárodního režimu, který by zajistil multilaterální spolupráci v této oblasti.
- Úsilí o **odzbrojení** chce EU směřovat k podpoře všeobecné ratifikace Smlouvy o zákazu testování nukleárních zbraní (Comprehensive Nuclear-Test-Ban Treaty), zrušení zařízení pro tyto testy, zákazu výroby štěpného materiálu pro výrobu jaderných zbraní, všeobecného přijetí a plné implementace konvencí o biologických a chemických zbraních.
- Boj proti **obchodu s drogami** se bude soustředit zejména na jeho potlačení v Afghánistánu.

Prohlášení o posílení kapacit

V tomto prohlášení se EU zavazuje ke konkrétním krokům k posílení EBOP. Pro tyto kroky nicméně nebyly stanoveny přesné časové rámce (v dokumentu se hovoří o „letech před námi“) ani finanční závazky.

EU by měla být schopna nasadit 60 000 mužů během 60 dnů (tato ambice byla schválena již v roce 1999 v rámci Základního cíle 2010) a dále by měla být schopna simultánně plánovat a provádět:

- dvě stabilizační a rekonstrukční mise s maximálně 10 000 účastníky na dobu minimálně dva roky;
- dvě operace rychlé reakce za využití bojových uskupení (battlegroups);
- evakuační operaci v rámci EU (nasazení během 10 dnů);
- námořní nebo vzdušnou misi;
- humanitárně-asistenční misi trvající maximálně 90 dnů;
- okolo dvanácti dlouhodobých civilních misí.

Nové iniciativy EBOP

Mezi nové iniciativy patří:

- **Modernizace vrtulníků.**
- Vybudování **vzdušné dopravní flotily**; k tomuto účelu budou použita letadla typu Airbus A400M.
- **Námořní spolupráce** (předpokládá se spolupráce zejména mezi zeměmi vlastnicemi letadlové lodě: Francie, Velké Británie, Španělska a Portugalska). Spolupráce by měla zahrnovat především společný výcvik a koordinaci námořních sil.
- Posílení kapacit pro **pozorování z vesmíru** (projekt MUSIS).
- Projekt **vojenského Erasmu**, programu, který umožní mezistátní výměnu studentů a učitelů vojenských škol a konvergenci výcvikových modulů.¹⁵

¹⁵ Více informací o vojenském Erasmu viz Europolitics 3610, 6. 10. 2008.

- **Týmy bezpečnostních odborníků**, které by měly být schopny rychlého nasazení a následné pomoci v zemích, jež potřebují reformu bezpečnostních složek.¹⁶
- Summit podpořil ustavení **skupiny EU-NATO** na vysoké úrovni. Skupina by zajišťovala lepší spolupráci mezi oběma organizacemi. (Jestli opravdu dojde k vytvoření skupiny však stále není jasné kvůli sporu mezi Kypr, členem EU, a Tureckem, členem NATO).¹⁷

AKTUALIZACE EVROPSKÉ BEZPEČNOSTNÍ STRATEGIE

Popis problematiky

Evropská bezpečnostní strategie (EBS)^{18 19} je dokument, který vymezuje základní priority EU na poli bezpečnosti. EBS byla přijata již v roce 2003. Od té doby se projevil určitý posun v prioritách EU, přičemž nejzřetelnějším se stalo zdůrazňování role klimatické změny v oblasti bezpečnosti. Tato perspektiva byla vyjádřena ve zprávě vysokého představitele SZBP Javier Solana z března 2008^{20, 21}. Evropská Rada následně vyzvala Radu, aby vypracovala možnosti reakce EU na nová nebezpečí a hovořilo se i o možnosti aktualizace EBS.

Na zasedání Rady 8. a 9. prosince 2008 představil Solana Zprávu o implementaci EBS^{22 23} za uplynulých pět let, která na tuto výzvu Evropské rady odpovídá.

Obsah Zprávy o implementaci EBS

Zpráva hodnotí vývoj bezpečnostní situace ve světě a působení EU v tomto směru. Dokument však není pouhou zprávou, jeho ambicí je rovněž aktualizace posílení EBS (nikoli však její nahrazení). Celkové vyznění zprávy je pozitivní; role EU v prosazování bezpečnosti je aktivní, činnosti EU se nadále zdokonalují.

Zpráva identifikuje vzhledem k EBS částečně odlišné **klíčové hrozby** (novými prioritami se staly energetická bezpečnost a klimatická změna, zmíněna je i počítačová kriminalita. Mezi výslovné priority se tentokrát nedostaly regionální konflikty a selhání státu):

- **Šíření zbraní hromadného ničení:** Nebezpečí se v tomto směru spíše zvýšilo, a to zejména s ohledem na nukleární programy Íránu a Severní Koreje. EU byla

¹⁶ Více informací o těchto týmech viz *Europolitics* 3626, 28. 10. 2008.

¹⁷ Více informací viz *Euobserver.com*, 12. 12. 2008.

¹⁸ EBS ke stažení [ZDE](#).

¹⁹ Podle EBS jsou základními bezpečnostními hrozbami současnosti terorismus, šíření zbraní hromadného ničení, regionální konflikty, selhání státu a organizovaný zločin. EU těmto hrozbám chce vzdorovat především podporou bezpečnosti ve svém sousedství a podporou efektivního multilateralismu. Za tím účelem je podle dokumentu třeba v mnoha směrech zdokonalit evropskou bezpečnostní politiku.

²⁰ Zpráva Javier Solana „Klimatická změna a mezinárodní nebezpečnost“ k dispozici [ZDE](#).

²¹ Bližší informace o této zprávě viz *Přehled SZBP* březen 2008.

²² Zpráva o implementaci EBS k dispozici [ZDE](#).

²³ Zpráva byla následně schválena Evropskou radou na jejím zasedání dne 11. a 12. prosince 2008.

v tomto ohledu aktivní. Nynější snahy by měly být upřeny např. k vytvoření multilaterální dohody, která by zakázala výrobu štěpitelného materiálu pro nukleární zbraně.

- **Terorismus a organizovaný zločin:** Tyto hrozby stále patří mezi hlavní bezpečnostní problémy. EU dosáhla od roku 2003 znatelného pokroku v boji proti terorismu: přijala např. Protiteroristickou strategii a ustavila úřad protiteroristického koordinátora na úrovni EU. Boj proti organizovanému zločinu nicméně dosud nebyl příliš úspěšný.
- **Energetická bezpečnost:** Důležitost energetické bezpečnosti vzrostla. Odpovědí EU na situaci, kdy 75 % ropy a plynu bude v dlouhodobém horizontu dováženo, musí být energetická politika, jejíž hlavní prvky jsou již vymezeny ve zprávě Vysokého představitele a Komise z roku 2006.
- **Klimatická změna** se stala novou bezpečnostní prioritou. EU se podařilo zdokonalit krizový management a prevenci konfliktu, je nicméně zapotřebí vylepšení systému včasného varování a analytické práce. Toho je možno dosáhnout jen prostřednictvím spolupráce s mezinárodními organizacemi.

EU se podle zprávy úspěšně angažuje v **podpoře stability sousedství EU**. Politika sousedství rozšířila demokracii a stabilitu, situace na Balkáně se zlepšuje. I nadále však zůstává nedořešeným blízkovýchodní konflikt a došlo k eskalaci tzv. zamrzlých konfliktů, zejména v Gruzii. EU se však angažuje nejen v blízkém sousedství; v tomto směru je význačná zejména její podpora stability v Afghánistánu. Problémem zůstává i tzv. zhroucené státy (failed state), aktuálně v souvislosti s pirátstvím v somálských vodách.

Dokument vyzdvihuje tři oblasti, ve kterých EU má nyní být aktivní:

- **Efektivní Evropa:** Je třeba posílit koherenci skrze zdokonalený institucionální rámec; ten poskytuje Lisabonská smlouva. Politika v rámci ESDP je úspěšná a je třeba pokračovat v jejím zdokonalování.
- **Aktivity v sousedství EU:** politika sousedství je úspěšná; jsou vystavěny bilaterální vztahy s EU. Nyní je třeba podporovat regionální integraci.
- **Partnerství pro efektivní multilateralismus:** Při podpoře bezpečnosti je klíčová další spolupráce s USA a OSN.

Další předpokládaný vývoj

Dokument nestanoví, jaké konkrétní akce má EU podniknout ani jejich časový harmonogram. Na jeho základě by však mělo dojít k přesunu pozornosti EU směrem k energetické bezpečnosti a bezpečnostním aspektům klimatické změny. Tento směr je již naznačen v Prohlášení Evropské rady o zdokonalení EBOP²⁴. Konkrétně se pak

²⁴ Prohlášení bylo přijato na zasedání Evropské rady 11. a 12. prosince 2008. Je uvedena jako příloha č. 2 v závěrech: ke stažení [ZDE](#).

touto problematikou zabývá zpráva vysokého představitele pro SZBP o změně klimatu a bezpečnosti.²⁵

ZPRÁVA PŘEDSEDNICTVÍ O EBOP

Popis problematiky

Předsednictví EU vydává vždy ke konci předsednického období zprávu o EBOP. Zpráva za druhou polovinu letošního roku²⁶ byla dne 8. prosince 2008 schválena Radou a 11. prosince 2008 předložena Evropské radě. V dokumentu je podána analýza činnosti EU v oblasti EBOP za druhé pololetí roku 2008. Zpráva také obsahuje mandát pro nastupující české předsednictví v oblasti EBOP.

Obsah zprávy

Zpráva obsahuje přehled vývoje misí EU, dále pojednává o získaných poznatcích, schopnostech (capabilities), civilně-vojenské koordinaci a mnoha dalších aspektech EBOP.

- Rada Evropské unie přijala dne 10. listopadu 2008 **pokyny pro zjišťování a uplatňování poznatků a osvědčených postupů** v civilních misích EBOP. Pokyny by měly umožnit systematické vyhodnocování za účelem zjišťování a uplatňování poznatků a vytvoření institucionálního učebního cyklu, v jehož rámci budou zjištěné poznatky převáděny v osvědčené postupy. Tento nový systém bude postupně zaváděn v letech 2008 a 2009.
- **Posilování civilních schopností** probíhalo ve shodě s plánem provádění Základního cíle 2010. Byl např. vypracován seznam požadovaných schopností, a to s důrazem na potřeby v personální oblasti. Generální sekretariát Rady zahájil studii, která má posoudit možnosti členských států poskytnout požadované odborníky.
- Byl vypracován Plán rozvoje **vojenských schopností**. Na základě „závazku ministrů obrany k rozvoji vojenských schopností“ již bylo vyvinuto značné úsilí s cílem přispět k řešení nedostatků v této oblasti. Pro posílení sil rychlé reakce přijaly členské státy na říjnové konferenci o koordinaci bojových skupin podrobně vymezené závazky, pokud jde o naplnění požadované kapacity bojových skupin do prvního pololetí roku 2011.
- V rámci **Vojenského štábu** dosáhla ke dni 1. srpna 2008 plné operační schopnosti pohotovostní složka Evropské unie. Tato složka nyní monitoruje všechny operace a mise EBOP.
- **Evropská obranná agentura** dosáhla kromě úspěchů v konkrétních projektech rozvoje svých schopností značného pokroku v rámci specifických projektů a iniciativ.

²⁵ Dokument k dispozici [ZDE](#).

²⁶ Návrh zprávy předsednictví (LIMITE) k dispozici [ZDE](#).

- V oblasti **civilně-vojenské koordinace** má vysoký představitel pro SZBP v úmyslu zřídit jedinou strukturu civilně-vojenského plánování na strategické úrovni pro operace a mise EBOP s cílem posílit civilně-vojenskou soudržnost závazků EU.
- Co se týká **reformy bezpečnostního sektoru**, schválila Rada dne 10. listopadu 2008 vytvoření skupiny evropských odborníků v oblasti reformy bezpečnostního sektoru, jež umožní sestavit podle potřeby týmy, které by mohly být vyslány v rámci akcí na podporu reformy bezpečnostního sektoru v partnerských zemích.
- Pro podporu **předcházení konfliktům** byl schválen akční plán sdílení osvědčených postupů v oblasti předcházení konfliktům členskými státy na období let 2009–2010.
- V oblasti **odborné přípravy** schválila Rada zahájení evropské iniciativy pro výměny mladých důstojníků, vycházející z programu Erasmus.

Mandát pro české předsednictví

České předsednictví by mělo dále rozvíjet EBOP (ve většině záležitostí mandát pověřuje ČR zachováním kontinuity v již započatých aktivitách), zejména:

- pokračovat v rozvoji civilních schopností v rámci Civilního základního cíle 2010 s ohledem na závazky ministrů týkající se rozvoje civilních schopností schválené dne 10. listopadu 2008;
- podporovat Evropskou obrannou agenturu (EDA) v její práci, zejména pokud jde o plán rozvoje schopností (CDP) a posílení evropské technologické a průmyslové základny obrany (EDTIB), a zohlednit přitom opatření následně rozvíjená EDA;
- pokračovat v práci týkající se provádění doporučení reagujících na nedostatky související se schopností Vojenského štábu EU; provádět plánování na strategické úrovni pro operace vedené EU tak, aby vysoký představitel pro SZBP mohl Radě ve složení pro obecné záležitosti a vnější vztahy předložit zprávu v květnu roku 2009;
- pokročit v práci na plánování cvičení zaměřeného na řešení krizí CME 09;
- pokročit v práci související s příspěvkem EBOP k reformě bezpečnostního sektoru;
- posílit odbornou přípravu v oblasti EBOP zahrnující jak civilní, tak vojenský rozměr, zejména prostřednictvím Evropské bezpečnostní a obranné školy (EBOŠ);
- pokračovat v podpoře konzultací a spolupráce s OSN v oblasti řešení krizí;
- posilovat strategické partnerství EU–NATO v oblasti řešení krizí;
- nadále posilovat strategické partnerství mezi EU a Afrikou v oblasti afrických schopností pro předcházení konfliktům;
- vypracovat zprávu předsednictví o předcházení konfliktům, která má být přijata na zasedání Evropské rady v červnu roku 2009;

Kontakt:

Karel Hlaváček, tel. 2237, email: hlavacekk@psp.cz

Štěpán Pecháček, tel. 2226, email: pechacek@psp.cz

- posílit informační a komunikační činnost v rámci EBOP s cílem dále zvyšovat povědomí o EBOP v EU i mimo ni;
- pracovat na provádění evropské iniciativy pro výměny mladých důstojníků, vycházející z programu ERASMUS.

MISE EBOP PRO SOMÁLSKO

Popis problematiky

Pobřežní vody Somálska jsou dlouhodobě sužovány pirátstvím. Problému se v poslední době intenzivně věnuje RB OSN. Ve svých rezolucích 1814 (2008) a 1816 (2008) z května a června vyzvala RB OSN státy a regionální organizace, aby přijímaly kroky nutné k obnovení bezpečnosti plavby v těchto oblastech.

EU na tuto výzvu nejprve reagovala ustavením vojenské koordinační jednotky v Bruselu (EU Navco), jejímž úkolem je podpora dohlížecích a bezpečnostních aktivit v somálských vodách.²⁷ Objevila se však i idea vyslání námořní mise do oblasti, která byla schválena na zasedání Rady dne 10. listopadu 2008²⁸. Operace nese jméno ATALANTA, či také EU NAVFOR Somalia.

Mise EU NAVFOR Somalia

EU NAVFOR Somalia je vojenskou misí EU, která má přispět k prevenci a potlačení pirátství a ozbrojeného lupičství u somálských břehů. Doba jejího trvání je prozatím omezena na jeden rok. Politickou kontrolou nad misí je pověřen Politický a bezpečnostní výbor (PSC), financování mise je spravováno pomocí mechanismu ATHENA. Mise se uskuteční pod britským patronátem: velitelem byl jmenován britský admirál Phillip Jones a velitelství sídlí v britském Northwoodu. EU vysílá do oblasti zhruba šest plavidel, tři letadla a okolo 1200 vojáků. Prozatímní společné náklady operace se pohybují ve výši 8 300 000 eur. Konkrétním posláním mise bude zejména:

- ochrana plavidel Světového potravinového programu (WFP), které dodávají potravinovou pomoc do Somálska;
- ochrana zranitelných plavidel v oblasti, prevence a potlačování pirátství ve shodě s mandátem podle rezoluce 1816 (2008).

V somálských pobřežních vodách již operují desítky lodí NATO, Ruska či USA. Ty tak EU nyní posílí.²⁹

²⁷ Bližší informace o misi EU Navco viz Přehled SZBP září 2008.

²⁸ Návrh společné akce k dispozici [ZDE](#).

²⁹ Více informací o misi k dispozici [ZDE](#).

Očekávaný vývoj

Dne 8. prosince 2008 rozhodla Rada o zahájení operace.³⁰ Její úspěch je však podle slov europoslankyně Anny Marie Gomesové závislý především na dlouhodobém boji s chudobou a „zhrouceným státem“ (failed state) v Somálsku. Úspěšnost mise může ohrozit také široká podpora pirátů mezi komunitami, které žijí na somálském pobřeží.³¹

ZIMBABWE

Popis problematiky

Po volbách z 29. března 2008 vypukla v Zimbabwe, které již tak bylo sužováno tragickou hospodářskou situací, dlouhodobá politická krize, spojená s odmítáním vyjednávání s opozicí a násilí vůči ní ze strany vládnoucí garnitury.³² Tato krize dodnes nebyla vyřešena (přes dosažení politické shody dne 15. září 2008). V současné době navíc Zimbabwe ohrožuje epidemie cholery. Podle Červeného kříže se cholera v Zimbabwe vymyká kontrole.³³ Robert Mugabe, dosavadní prezident země, však nadále tvrdí, že nemoc je pod kontrolou.

Jednání v institucích EU

Dne 8. prosince 2008 EU ve svých závěrech³⁴ znovu připomněla své „hluboké rozhořčení“ nad zhoršující se humanitární situací v Zimbabwe. Rada ocenila politickou dohodu z 15. září 2008 a kroky, které směřovaly k její realizaci, připomíná ale, že prezidentské volby se konaly již před osmi měsíci, ale žádná dohoda stále nebyla realizována. EU současně posílila sankce proti Zimbabwe (ty zahrnují zákaz cestování do EU pro vybrané osoby a zmrazení jejich aktiv): k současnému seznamu lidí, proti kterým jsou restriktivní opatření namířena, přidala dalších jedenáct osob (z důvodu blokování politické dohody z 15. září 2008).

Dne 11. prosince se k zimbabwské krizi vyjádřila také Evropská rada. Ta ve svých závěrech³⁵ kromě již výše zmíněných výzev vybízí Zimbabwe k propuštění některých lidí držených ve vazbě (např. bojovnice za lidská práva Mukoko).

Ačkoli se v závěrech přímo nemluví o odstoupení Roberta Mugabeho, Javier Solana prohlásil, že v EU v tomto směru vládne „absolutní shoda“. K odstoupení vyzval Mugabeho předseda Evropské rady Nicolas Sarkozy i ministr zahraničí Velké Británie, bývalé zimbabwské koloniální metropole, David Miliband. Předseda Rady

³⁰ Viz závěry Rady, k dipozici [ZDE](#).

³¹ Viz Euobserver.com, 8. 12. 2008.

³² Více informací viz Přehled SZBP duben 2008.

³³ Viz Guardian.co.uk. *Red Cross launches Zimbabwe cholera appeal*. 13. 12. 2008

³⁴ Závěry Rady ke stažení [ZDE](#).

³⁵ Závěry Evropské rady k dipozici [ZDE](#).

Bernard Kouchner pak prohlásil, že současná epidemie cholery v Zimbabwe vyžaduje mezinárodní intervenci.³⁶

Očekávaný vývoj

Možnost mezinárodní intervence v Zimbabwe existuje, OSN o takové možnosti ale v uplynulých týdnech nejednala.³⁷

SITUACE V GAZE³⁸

Popis problematiky

Pásmo Gazy je již od června 2007 pod kontrolou hnutí Hamás. Izrael na tento fakt reagoval politikou izolace oblastí. V reakci na tuto politiku souhlasil Hamás s vyhlášením šestiměsíčního příměří, které vstoupilo v platnost 19. června 2008. Cílem tohoto kroku hnutí Hamás bylo především zrušení izraelské blokády, cílem Izraele pak zabránění raketovým útokům na své území ze strany Hamásu. Ke zrušení blokády však nedošlo. Podle izraelských představitelů zahájil Tel-Aviv příslušná opatření, Hamás však porušoval podmínky příměří. Podle zástupců Hamásu ale Izrael nesplnil své závazky, tj. zrušení blokády. Hnutí proto odmítlo prodloužení příměří a obnovilo raketové útoky na Izrael, které ke konci prosince 2008 neustále zvyšovaly svoji intenzitu.³⁹

Dne 27. prosince 2008 Izrael reagoval leteckými útoky na území Gazy a dne 3. ledna 2009 na území Gazy vstoupily izraelské pozemní ozbrojené síly. Podle International Herald Tribune zemřelo v konfliktu k 5. lednu 2009 již přes 500 Palestinců.⁴⁰

Jednání v institucích EU a RB OSN

Francouzské předsednictví EU reagovalo na eskalaci konfliktu několika prohlášeními. Dne 24. prosince 2008 vyslovilo „hluboké znepokojení“ nad pokračujícími raketovými útoky na Izrael, vyzvalo k návratu k příměří a k otevření přístupu do pásma Gazy pro humanitární pomoc.⁴¹ Po zahájení izraelské ofenzívy předsednictví dne 27. prosince 2008 odsoudilo nejen raketové útoky vedené hnutím Hamás, ale i izraelský útok na Gazu, který je „nepřiměřeným použitím síly“. Předsednictví zdůraznilo, že konflikt nemá vojenské řešení a vyzvalo k uzavření trvalého příměří. Podpořilo také mírovou iniciativu Egypta a znovu vyzvalo Izrael k otevření hraničních přechodů pro přísun humanitární pomoci.⁴²

³⁶ Více informací viz Euobserver.com. *Belgium finds no support for Congo deployment*, 9. 12. 08

³⁷ Poslední použité údaje jsou z 50. týdne roku 2008

³⁸ Vývoj je zmapován do dne 6. ledna 2009.

³⁹ Viz International Herald Tribune, 27. 12. 2008, ke stažení [ZDE](#).

⁴⁰ Viz International Herald Tribune, 5. 1. 2009, ke stažení [ZDE](#).

⁴¹ Prohlášení předsednictví ze dne 24. 12. 2008 k dispozici [ZDE](#).

⁴² Prohlášení předsednictví ze dne 27. 12. 2008 k dispozici [ZDE](#).

Dne 30. prosince 2008 se konalo mimořádné **setkání ministrů zahraničí EU**, na němž se projednávala situace na Blízkém východě. Ministři se shodli na následujících krocích⁴³:

- Nastolení okamžitého a trvalého příměří, které by mělo zajistit otevření hraničních přechodů. EU je připravena pomoci na hraničních přechodech skrze misi EUBAM Rafah a chce přezkoumat možnosti rozšíření pomoci pro další přechody.
- Provedení okamžité humanitární akce: EU ve spolupráci s OSN vysílá polní misi, která by měla humanitární pomoc zajistit.
- Vystupňování mírového procesu: konflikt nemá vojenské řešení, je třeba pokračovat v procesu, který byl zahájen v roce 2007 v Annapolis.
- Vyslání ministerské delegace do oblasti; ta by měla jednat ve spolupráci s Kvartetem a státy regionu na obnovení mírového procesu.

České předsednictví tento postoj utvrdilo dne 4. ledna 2008, kdy odsoudilo izraelský pozemní útok na Gazu s tím, že při něm trpí především civilní obyvatelstvo.⁴⁴ Prohlášení představitelů **Evropské komise** se nesou v podobném duchu jako prohlášení předsednictví. Například komisařka pro vnější vztahy Benita Ferrero-Waldner dne 27. prosince 2008 vyjádřila hluboké znepokojení nad izraelskými útoky a vyzvala obě strany k okamžitému návratu k příměří.⁴⁵

Evropská komise dále uvolnila dodatečné tři milióny eur pro humanitární pomoc v Gaze. Kromě této pomoci nyní Komise přesměrovává zbývající zdroje z rozpočtu na humanitární pomoc Palestincům pro rok 2008. V tomto roce bylo na pomoc Palestincům určeno 73 milionů eur, z toho 56 % Gaze.⁴⁶

O situaci se dne 3. ledna 2009 jednalo i v **RB OSN**. Návrh předsednického prohlášení, které vyžadovalo okamžité příměří, však nepodpořily Spojené státy americké, které zdůraznily nutnost ponechat časový prostor pro aktivity představitelů mezinárodního společenství v regionu.⁴⁷

Mírová iniciativa EU

Podle rozhodnutí ministrů zahraničí ze dne 30. prosince 2008 EU vyslala do regionu **ministerskou delegaci** vedenou předsedou Rady Karlem Schwarzenbergem. Úkolem delegace je zprostředkování příměří, podle Schwarzenberga to však neznamená, že bude navrhnout konkrétní podmínky příměří. To by měly udělat zneprátené strany. Cílem mise je tedy zprostředkovat jednání. Ve stejném čase se do oblasti vydal také **francouzský prezident Nicolas Sarkozy**.⁴⁸

⁴³ Výsledky jednání k dispozici [ZDE](#).

⁴⁴ Prohlášení předsednictví ze dne 4. 1. 2009 k dispozici [ZDE](#).

⁴⁵ Záznam prohlášení Bennity Ferrero-Waldner k dispozici [ZDE](#).

⁴⁶ Více informací ke stažení [ZDE](#).

⁴⁷ Viz TIC 18/2009-NYSM, *Mimořádné konzultace RB k situace v Gaze dne 3.1.2009*, 3. 1. 2008.

⁴⁸ Viz Euobserver.com, 2. 1. 2009.

Další předpokládaný vývoj

Diplomatické aktivity EU se dosud nesetkávají s úspěchem. Izrael i nadále odmítá možnost nastolení okamžitého příměří. Předseda izraelské vlády Ehud Olmert např. prohlásil: „Výsledkem akce musí být nejen to, že Hamás přestane odpalovat rakety, ale i to, že již nebude schopen rakety odpalovat“. Izrael tak zatím trvá na tom, že nezastaví vojenské akce, dokud bude vojensky aktivní Hamás. Hnutí Hamás zase EU považuje za zaujatou proti sobě.⁴⁹

EU má rovněž problémy s tím, že Hamás figuruje na jejím seznamu teroristických organizací; delegace EU proto odmítá s Hamásem vyjednávat. Stejně tak i humanitární pomoc Komise, která do oblasti směřuje, má problémy s doručením svým adresátům kvůli pokračující izraelské blokádě.⁵⁰

DODÁVKY RUSKÉHO PLYNU⁵¹

Popis problematiky

S blížícím se koncem roku 2008 došlo k eskalaci sporu mezi Ruskem a Ukrajinou o dodávky plynu. Rusko obvinilo Ukrajinu z toho, že nesplácí své dluhy za rok 2008 a Ukrajina odmítla přijmout Ruskem požadované zvýšení cen plynu pro rok 2009 o 150 %. Dne 1. ledna 2009 Rusko splnilo svojí hrozbu a přerušilo dodávky plynu na Ukrajinu. Spor přichází ve chvíli, kdy se jak Ukrajina, tak Gazprom nacházejí ve finančně tíživé situaci v souvislosti s globální finanční krizí.⁵²

Od Oranžové revoluce z roku 2004 dochází ke sporům tohoto typu mezi Ukrajinou a Ruskem prakticky každý rok. Největšího rozsahu spor zatím dosáhl na přelomu let 2005/2006, kdy Rusko přerušilo své dodávky plynu na Ukrajinu. Spor má sice ekonomický charakter, nicméně v jeho pozadí je často viděna politika, a Rusko bývá obviňováno z používání ekonomických nástrojů pro politické cíle.⁵³

Spor má zásadní důsledky i pro EU, protože zhruba 80 % ropy, kterou EU od Ruska nakupuje, se na její území dostává přes Ukrajinu. Rusko obvinilo Ukrajinu z odsátí zhruba 65 milionů kubických metrů plynu, jenž byl určen pro EU. To ale Ukrajina odmítla. Rusko pak snížilo i dodávky plynu, který přes Ukrajinu směřuje do EU. V některých zemích EU tak došlo k podstatným výpadkům dodávek (až 90 %).

⁴⁹ Viz Euobserver.com, 6. 1. 2009.

⁵⁰ Viz Euobserver.com, 5. 1. 2009.

⁵¹ Vývoj je zmapován do dne 6. ledna 2009.

⁵² Viz Euobserver.com, 30. 12. 2008.

⁵³ Více informací viz Informační podklad PI č. 3.042, ke stažení [ZDE](#).

Jednání v institucích EU

Dne 2. ledna 2008 vydalo české předsednictví prohlášení⁵⁴, ve kterém vyzývá k „okamžitému řešení obchodního sporu“ a k „okamžitému obnovení plných dodávek členským státům EU“. Dále pak vyslovuje politování nad nespolehlivostí dodávek.

EU se tedy odmítá postavit na stranu jedné ze stran sporu (před třemi lety se EU postavila na stranu Ukrajiny) a zatím se nechce ujmout ani zprostředkovatelské role.⁵⁵ Zatímco však Evropská komise či předsednictví EU drží tuto linii a věc prohlašují za bilaterální problém ekonomického rozměru, pobaltské státy obviňují Rusko ze snahy o znovunastolení vazalského vztahu mezi Ukrajinou a Ruskem.⁵⁶

Dne 6. ledna 2009 vydalo předsednictví EU společně s Komisí prohlášení⁵⁷, ve kterém přitvrzuje slovník a prohlašují pokles dodávek za „naprosto neakceptovatelný“. Vyžadují pak okamžité obnovení dodávek do EU. EU také vyslala vyšetřovací misi do Ukrajiny a v Berlíně vede rozhovory s představiteli Gazpromu, do 6. ledna 2009 však nebylo dosaženo konkrétních výsledků.⁵⁸ Do Ukrajiny odjela také delegace Evropské komise, jejímž členem je český ministr průmyslu a obchodu Martin Říman.⁵⁹

Další předpokládaný vývoj

Ve čtvrtek 8. ledna 2008 se v Praze bude konat neformální zasedání ministrů zahraničí EU, které se problémem bude zabývat. Podle slov Julie Tymošenkové z minulého týdne by mělo být dosaženo konsensu na ceně plynu dne 7. ledna 2008.⁶⁰

⁵⁴ Prohlášení předsednictví k dispozici [ZDE](#).

⁵⁵ Viz International Herald Tribune, 5. 1. 2008.

⁵⁶ Viz Euobserver.com, 5. 1. 2008.

⁵⁷ Společné prohlášení Komise a předsednictví EU k dispozici [ZDE](#).

⁵⁸ Viz Euro politics 3666, 7. 1. 2008.

⁵⁹ Viz Euroskop.cz, 5.1. 2009.

⁶⁰ Viz Euobserver.com, 2. 1. 2009.

DOKUMENTY SZBP EU

(Výběr dokumentů z databáze Rady EU)

Žádost o přistoupení Černé Hory k Evropské unii - [17560/08](#)

Datum: 23. 12. 2008

Typ dokumentu: Žádost o přistoupení k EU LIMITE

Obsah dokumentu: Dokument v příloze obsahuje znění přihlášky Černé Hory do EU, které bylo v Černé Hoře schváleno dne 11. prosince 2008.

Šestá zpráva o pokroku v provádění strategie EU pro boj proti nedovolenému hromadění ručních palných a lehkých zbraní a střeliva pro ně a proti nedovolenému obchodování s nimi (2008/II) - [17180/08](#)

Datum: 22. 12. 2008

Typ dokumentu: Zpráva generálního sekretariátu Rady

Obsah dokumentu: Dokument obsahuje příslušnou zprávu (za druhé pololetí roku 2008) ve znění potvrzeném Radou ve dnech 8. a 9. prosince 2008.

Pololetní zpráva o pokroku v provádění strategie EU proti šíření zbraní hromadného ničení (2008/II) - [17184/08](#)

Datum: 22. 12. 2008

Typ dokumentu: Zpráva generálního sekretariátu Rady

Obsah dokumentu: Dokument obsahuje příslušnou zprávu (za druhé pololetí roku 2008) ve znění potvrzeném Radou ve dnech 8. a 9. prosince 2008.

ROZŠÍŘENÍ – Přístupová jednání s Chorvatskem = Kapitola 29: Celní unie - [17222/08](#)

Datum: 18. 12. 2008

Typ dokumentu: Návrh společného postoje EU LIMITE

Obsah dokumentu: EU konstatuje, že daná kapitola nevyžaduje další jednání, slovinská delegace si nicméně vůči celému znění ponechává výhradu.

ROZŠÍŘENÍ – Přístupová jednání s Tureckem = Kapitola 4: Volný pohyb kapitálu - [17199/08](#)

Datum: 17. 12. 2008

Typ dokumentu: Návrh společného postoje EU LIMITE

Obsah dokumentu: Text dokumentu vyzývá COREPER, aby v daném znění vymezil společný postoj EU. Ten obsahuje komplexní stanovisko EU ke kapitole 4 a vymezuje podmínky, za jakých bude možno kapitolu předběžně uzavřít.

Rozhodnutí Rady na podporu činností Evropské unie s cílem prosazovat mezi třetími zeměmi proces vedoucí ke smlouvě o obchodu se zbraněmi v rámci Evropské bezpečnostní strategie - [15324/08](#)

Datum: 16. 12. 2008

Kontakt:

Karel Hlaváček, tel. 2237, email: hlavacekk@psp.cz

Štěpán Pecháček, tel. 2226, email: pechacek@psp.cz

Typ dokumentu: Návrh rozhodnutí Rady LIMITE

Obsah dokumentu: Dokument vymezuje cíle EU v souvislosti se snahou o uzavření smlouvy o obchodu se zbraněmi ze strany třetích zemí.

Změna klimatu a bezpečnost: Doporučení vysokého představitele pro činnosti navazující na zprávu vysokého představitele a Komise o změně klimatu a mezinárodní bezpečnosti – [16994/08](#)

Datum: 15. 12. 2008

Typ dokumentu: Zpráva vysokého představitele Coreperu a Radě

Obsah dokumentu: Dokument uvádí doporučení pro EU v oblasti bezpečnostních dopadů klimatické změny, konkrétně doporučuje analýzu dopadů na regionální úrovni, začlenění analýz do systému včasného varování a posílený dialog se třetími zeměmi.

ROZHODNUTÍ RADY na podporu Haagského kodexu chování proti šíření balistických raket v rámci provádění strategie EU proti šíření zbraní hromadného ničení – [15098/08](#)

Datum: 16. 12. 2008

Typ dokumentu: Návrh rozhodnutí Rady LIMITE

Obsah dokumentu: Dokument vymezuje cíle a konkrétní činnosti EU v uvedené oblasti.

ROZŠÍŘENÍ – Přístupová jednání s Chorvatskem = Kapitola 10: Informační společnost a sdělovací prostředky - [17092/08](#)

Datum: 16. 12. 2008

Typ dokumentu: Výzva Pracovní skupiny pro rozšíření Výboru stálých zástupců LIMITE

Obsah dokumentu: V dokumentu vyzývá Pracovní skupina pro rozšíření Coreper, aby přijal společný postoj ve znění, uvedeném v příloze.

Sdělení Komise Radě a Evropskému parlamentu - Východní partnerství - [16940/08](#)

Datum: 8. 12. 2008

Typ dokumentu: Sdělení Komise Radě a Evropskému parlamentu

Obsah dokumentu: Dokument obsahuje konečné znění analýzy Komise, která zkoumá možnosti bližší spolupráce se zeměmi ve východním sousedství EU.

Zpráva o provádění Evropské bezpečnostní strategie - Zajišťování bezpečnosti v měnícím se světě - [17104/08](#)

Datum: 10. 12. 2008

Typ dokumentu: Zpráva vysokého představitele pro SZBP

Obsah dokumentu: Dokument aktualizuje a posiluje Evropskou bezpečnostní strategii.